

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Kettunen, P. & Martikainen, S. (2020) Oppilaat mukaan teknisen työn luokan riskien tunnistamiseen. Tekninen opettaja 4, 10-11.

Oppilaat mukaan teknisen työn luokan riskien tunnistamiseen

JOKAISEN KOULUYHTEISÖN jäsenen osallistuminen turvallisuuden parantamiseen on yksi keskeisistä riskiperusteisen turvallisuusjohtamisen tavoitteista. Oppilaita osallistava turvallisuusjohtaminen opetuksessa on oiva keino saada turvallisuus näkyväksi. Kun oppilaat otetaan mukaan vaarojen tunnistamiseen, lisäantyy heidän turvallisuustietoisuutensa ja kyky tunnistaa vaaran paikkoja.

Artikkelissa kerrotaan Hazard Mapping -menetelmän hyödyntämisestä käsityöluokan turvallisuuden parantamiseksi neljännen luokan oppilaiden kanssa.

Mikä on Hazard Mapping -menetelmä

Hazard Mapping -menetelmä on kansainvälinen riskien tunnistamisen menetelmä, jota käytetään muun muassa työpaikoilla vahinkoriskien tunnistamiseen. Menetelmää käytettäessä otetaan huomioon aikaisemmat onnettomuudet, vahingot ja läheltä-piti -tilanteet. Se on visuaalinen menetelmä, joka etenee neljän vaiheen kautta. Ensimmäisessä vaiheessa piirretään kartta tai otetaan tarkasteltavaksi tilan pohjapiirros. Toisessa vaiheessa merkitään karttaan tai piirrookseen riskikohdat. Kolmannessa vaiheessa karttaan tai pohjapiirroksen sijoitetaan vahingot. Neljännessä vaiheessa tunnistetaan ohjeet ja suojauskeinot, joiden avulla riskin toteutumista voidaan pienentää.

Hazard Mapping -menetelmään liittyvät käsitteet riski, vaara ja vahinko. Artikkelissä ne ovat toistensa synonyymejä, mutta turvallisuuden ja riskienhallinnan tietoperustan mukaan ne tarkoittavat eri asioita. Riski on todennäköisyyden ja sen seurausten yhdistelmä. Sen realisoidumiseksi tarvitaan haavoittuvuus, altistuminen ja tapahtuma. Vaara puolestaan mielletään riskin aiheuttajaksi ja se on vahingon lähde tai vahingon mahdollistava olosuhde. Vahinko tarkoittaa fyysistä vammaa, terveyshaittaa, omaisuusvahinkoa tai ympäristövahinkoa.

Näin Hazard Mapping toteutettiin

Päivölanlaakson koulu on uusi, vasta toista vuotta käytössä oleva keravalainen alakoulu. Koulussa oppilaat ja opet-

Hazard Mapping -menetelmässä käytetyt vaaran merkit.

tajat yhdessä rehtorin johdolla luovat uuden koulun toimintakulttuuria. Oppilaiden osallisuus ja aktiivinen osallistuminen mahdollistetaan muun muassa oppilaista koostuvissa tiimeissä, jotka voivat vaikuttaa koulun asioihin ja järjestää esimerkiksi tapahtumia. Tänä syksynä artikkelin toinen kirjoittajista toteutti neljännen luokan teknisen työn tunneilla oppilaiden kanssa vaarojen tunnistamisen Hazard Mapping -menetelmän avulla. Opettaja piirsi jo aiemmin tunnistamiensa riskien perusteella 15 mahdollisimman havainnollista vaaran merkkiä (kuva 1). Merkit kuvasivat haavaa, kompastumista, kovaa ääntä, kuristumista/takertumista, liu-

kastumista, murtumaa, myrkytystä, putoamista/putoavan esineen alle jäämistä, puristumista, syöpymistä, silmävammaa, palovammaa, romahtamista/päälle kaatumista, sähköiskua ja törmäämistä.

Vaarojen tunnistaminen tehtiin kahden eri neljännen luokan oppilaiden kanssa toisistaan riippumatta. Käsityötunnin alussa opettaja tarkasteli yhdessä oppilaiden kanssa teknisen työn luokan pohjapiirrosta. Oppilaita pyydettiin tunnistamaan paikkoja, joissa voisi esiintyä vaaroja ja vaaran paikkoja. Aikaa annettiin 15 minuuttia. Työ lähti heti käyntiin ja jokainen oppilas osallistui aktiivisesti vaarojen tunnistamiseen. Työtä helpotti se, että oppilaiden kanssa oli aiemmin

käsityötunnilla tarkasteltu teknisen työn luokan sääntöjä. Oppilaat olivat pohtineet yhdessä, miksi säännöt on laadittu luokkaan ja miksi ne ovat tärkeitä.

Opettaja tuki oppilaita vaarojen tunnistamisessa ja niiden sanallistamisessa. Opettaja ja oppilaat keskustelivat rauhallisesti ja hyvässä hengessä vaaroista, eikä keskustelu aiheuttanut pelkoa lapsissa. Lapset esimerkiksi totesivat: ”Maalaamossa jos syö maalia niin se voi olla vaarallista”. Kyseessä on myrkytyksen vaara, sanoi opettaja tällöin. Kun oppilaat olivat mielestään tunnistaneet kaikki vaarat, opettaja aktivoi heitä esittämällä lisäksymyksiä ja näin molemmat luokat tunnistivat kaikki 15 vaaraa tehtävän tekemisen aikana. Toisen luokan oppilaat tunnistivat vaaroja enemmän ja nopeammin, kun taas toisen luokan oppilaat tarvitsivat enemmän ohjausta.

Lopuksi opettaja yhdisti molempien luokkien oppilaiden tunnistamat vaarat teknisen työn luokan pohjapiirroksen yhdeksi kuvaksi (kuva 2).

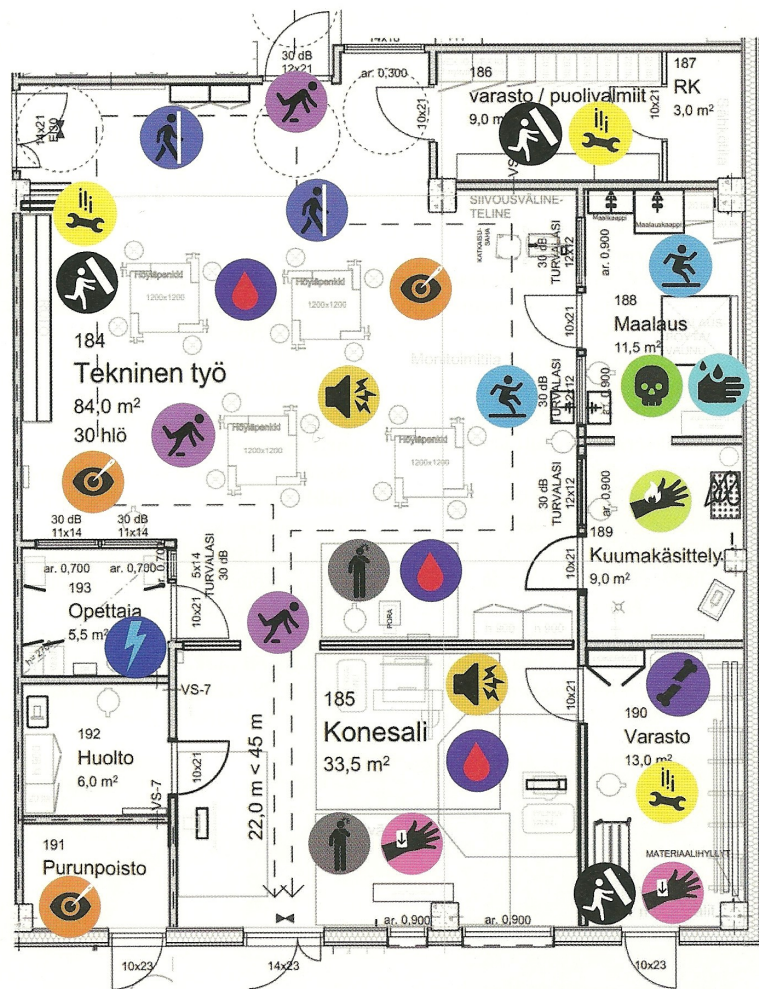
Opettaja esitteli pohjapiirroksen vaaran merkillä varustettuna erikseen molemmille luokille. Jo vaaroja tunnistettaessa oppilaat pohtivat, miten vaaroja voidaan välttää ja tätä pohdintaa jatkettiin kuvan esittelyn yhteydessä. ”Jos on kova melu, pitää käyttää kuulosuojaimia”, lapset totesivat.

Yhteenveto

Hazard Mapping -menetelmä sopii visuaalisena menetelmänä hyvin käytettäväksi jo alakoulussa yhdessä oppilaiden kanssa. Menetelmä soveltuu käsityöluokan riskien tunnistamisen lisäksi monenlaisiin muihin kohteisiin, kuten esimerkiksi kouluun pihan, liikuntasalin, ruokalan ja käytävien turvallisuuden tarkasteluun. Menetelmän käyttö lisää oppilaiden turvallisuustietoisuutta ja auttaa heitä itse tunnistamaan vaaroja ja vaaran paikkoja. Rauhallinen keskustelu vaaroista opettajan kanssa lisää turvallisuuden tunnetta.

PAULA KETTUNEN JA
SOILI MARTIKAINEN,
TEKSTI JA KUVAT

Artikkelin kirjoittajat ovat Paula Kettunen, luokanopettaja, teknisen työn opettaja, KM, Päivöläniakson koulu, Kerava ja Soili Martikainen, lehtori, TkT, Laurea-ammattikorkeakoulu, Espoo.

Käsityöluokan pohjapiirros vaaran merkeillä varustettuna.

Lähteet

- Health and Safety Authority. Slips, trips and falls mapping. Viitattu 9.11.2020. https://www.hsa.ie/eng/Topics/Slips_Trips_Falls/High-risk_Areas/Mapping_Hazards/
- Martikainen, S. 2016. Riskienhallinta turvallisuusjohtamisen keskiössä. s. 12-16. Julkaisussa Martikainen, S. (toim.) 2016. Varautuva turvallinen koulu. Laurea julkaisut 70. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.11.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-799-446-0>
- Martikainen, S. Riskiperusteinen turvallisuusjohtaminen. s. 30-35. Julkaisussa Ranta T. & Martikainen S. (toim.) 2018. Opas radikalisaation ja väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn sekä puuttumiseen oppilaitoksissa ja korkeakouluissa. Laurea Julkaisut 88. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.11.2020. URN:ISBN:978-951-799-480-4